

(טו) **ע"ב** יש להחיר מה"ח לעשות מוס עפ"י גוי ובלבד שיהי גדול. דקטן אדעתא דמלוהו עושה. כהא דפ"ק דקידושין [כג:] עבד קטן כבהמה דמי ועוד צריך לידע שלא יתן לגוי שכל הרבה ע"ו. דא"כ יהי כרי שהגוי יעשה בו מוס. ויהי דומה למוסר דחשיב גרמי משום דברי הזיקא. ויש לחלק. ויש בזה אריכות דברים ואכ"מ:

(יו) **סוף** דבר לדינא נ"ל. אם המכירה הי' בחמת. אני נמנה להחיר הטלת מוס ע"י גוי. ואם לאו לבי מהסס קצת. ואם כ"ח רוצה לסמוך על המק"ח יוכל לסמוך. ולענין אם ימנא טריפה אם לא יהי' ודאי טריפה רק ספק אני נמנה להחיר שלא יצטרך קצורה כמו הטלת מוס ע"י גוי כנ"ל. וטריפה ודאי לא שכיח:

דברי הדו"ש רק' אברהם:

סימן תג

ב"ה יום ד' חקת תרנ"ה.

שלום וכל טוב לכבוד הרב החו"ב כש"ת מו"ה ישראל

יעקב ג"י אבר"ק זצ"ל עו"י.

(א) **היות** מנהגי להשיב ראשון לשואל ראשון לא הגיע עם לראות מכתבו עד היום וראיתי כי הדבר פשוט שאינו בכור מחמת שהגוי קיבל עליו אחריות יוקרא וזולא ומיתה:

(ב) **ונדבר** קצת מלד הקנין שהבירה הי' ביד הגוי לבחור לו בשכר טיפול ומוזנות של השה. ליקח או הולד או צמר השה. וגם מלד זה נראה שאינו בכור אף שהגוי בחר לו אח"כ הצמר. תחילה הי' גם הולד ברשות הגוי. כדמוכח מדברי ר"ן ספ"ק דע"ו [נד' ה"ף ד:] בלוקח כלי על מנת לבקרו דחשיב לוקח עד שיגלה דעת באינו חפץ במקחו. ומהאי טעמא אין בו משום שביעת בהמתו. ואף שבסוף לא הוחלט ביד לוקח. שהרי אם נאנסו בהליכה חייב משום לוקח. ואף שנאנס ולא הוחלט בידו. והטעם משום שבידו הדבר תלוי:

(ג) **עוד** ראוי מהא דפרק חזקת (דף נ"ה). בנכסים המשועבדים למלך חסידים ראוי הואיל ושלח המלך יכול למוכרם בלי שיחבצו תחילה את בעה"ב. ובחי' רמ"ה שם דאפי' חייב למלך דבר מועט וקרקעות שלו שווים הרבה יותר. נקראים כל הנכסים ראויים לבעה"ב. כיון דכל פורחא ופורחא יכול שליח המלך למוכרם חשיב הכל ראוי. ולא אמרינן ממנ"ס האחת מוחזק. נ"ל דזה אינו ספק. רק בודאי היה ראוי אף שלבסוף לא מכר. משום הבידו לבד חשיב ראוי לבעה"ב ומוחזק למלך. וכיון שכל פורחא ופורחא בידו חשיב הכל ראוי אף שלבסוף לא מכר רק אחת או שפרע בזוי. הי"ג משום הבידו לבד שהי' בידו לבחור לו הולד חשיב בחזקת הגוי:

ר"ש פ"י דשביעית. א"כ למה קרב בכור בצית שני. כיון דלענין תרומות ומעשרות כל א"י כחול. אך ברורן של דברים דהיקש בכור למעשר הוא דוקא בזמן שנוהג מעשר שהרי ביום שהוקם המסכן קרבו בכורות כדאיתא בש"ס פ"ק דבכורות [ד:] אף שגולדו בחול. ע"כ היקש בכור למעשר אינו רק בזמן שיש מעשר. וע"כ כשפסקה קדושת ארץ לענין מעשר. מביאין בכור אף שאין מעשר. וכהאי גוונא במגילה (יד.) עד שלא באו ישראל לארץ הוכשרו כל הארצות לומר שירה לאחר שבאו כו' כיון שגלו חזרו להיתרן הראשון. וע"כ בזמנה"ו לדעת הרמב"ם דמה"ח אף בא"י ליכא מעשר. גם מחול"ל מביאין בכור מדאורייתא. וכן לדעת התוס' דקדושת עזרא פסקה לגמרי. ומה שלא קיבלו בכורות בזמן בית שני מחול"ל. היינו משום דמדרבנן נוהג מעשר בא"י אבל מדאורייתא יש בכור אפי' בחול"ל. [ע"ע להלן סי' תי"ב ז']:

(יב) **ולענין** להטיל מוס ע"י גוי לכאורה לא גרע משום גורם. לדעת הסוברים דלא מחירין גורם כיצוי רק משום פסידא. היינו דאין איסור גרם בדבר הנעשה ע"י גוי רק גורם שע"י מעשה לבד. אבל בכור דאסור ליתן דבילה ע"ג אזנו כדי שיבוא הכלב ויטלנה ויטיל בו מוס. הנה דאפי' גרם שע"י מעשה הכלב אסור. ולמה יחיר יותר במעשה הנכרי:

(יג) **וב"ש** הרא"ש בפרק הפועלים [ס' ו'] בצעיא דשבות באיסור לאו. דנקיט לה ראב"ד לקולא. וכתב ומאי דמסקינן סוף פרק פסולי המוקדשין [בטרוח לה.] במטיל מוס בקדשים דע"י נכרי אסור. ואפי' בזמנה"ו שאינו אסור אלא מדרבנן. [התם משום חומרא דקדשים ולא גמרי' מיני'] ומה קושיא מוס בקדשים אסור ע"י גוי משום גרמא. י"ל משום דהתם אסור דיעבד אפי' עשה הגוי בו מוס בלא צווי ישראל. רק שנחכוין לטובת ישראל מחזי כשלוחו. והיינו כעין זכ"י מטעם שליחות. אבל גרמא אין כאן שלא נזהר ישראל כלל:

(יד) **אך** מבואר בפוסקים בעשה גוי מלאכה בשבת לצורך ישראל דאסור ליהנות בו כתבו הטעם משום גזירה שמה ינוהו לעשות. הי"ג הטעם משום זה. ובמלוה הלא יהי' אסור משום גרמא. ועדיין קשה מה דמיון יש שבות באיסור לאו למטיל מוס בקדשים ע"י נכרי:

(טו) **ע"ב** נראה לחלק בין מלוה לגוי למניח דבילה כדי שיטול הכלב. דכהאי גוונא מצינו חילוק בקנין משיכה. בעבד לא מהני קורא לו והוא בא משום דאדעתא דנפשי' עבד. ובקידושין (כ"ו.) בתוד"ה חבילי ומורות בשם ר"מ דכשאוהו חבילי ומורות למעלה והפיל מגביה עצמו כדי לאכול חשיב מוגבה מכח האדם. הי"ג גוי העושה מוס בעצמו ציווי ישראל אדעתא דנפשי' עבד. ולא חשיב ישראל עשה ואפשר אפי' גורם לא הוי. משא"כ מניח דבילה והכלב עושה בו מוס כדי לאכול חשיב גרמא אדם. ואינו דומה לגוי שיש לו דעת עצמו: